

6 oktober 2016

Advies over tijdelijke handelsbeperkende maatregelen voor de export van militair materieel, civiele vuurwapens, munitie en ordehandhavingsmateriaal.

Samenvatting van het advies

Met betrekking tot het Vlaamse 'onholdbeleid' en de mogelijkheden en criteria voor een juridische verankering van dit beleid, wijst het Vlaams Vredesinstituut op de volgende aandachtspunten:

- De systematische weigering van vergunningsaanvragen voor een bepaalde bestemming moet expliciet als een uitzondering worden beschouwd. De *case-by-case* beoordeling van vergunningsaanvragen moet de regel zijn.
- In welbepaalde gevallen kan het nuttig zijn unilateraal tijdelijke handelsbeperkende maatregelen te kunnen opleggen: wanneer een internationaal embargo niet haalbaar is, wanneer een zeer snelle reactie nodig is op een veranderende situatie in een land, of wanneer de Vlaamse Regering een duidelijk politiek signaal wil sturen.

Het Vlaams Vredesinstituut geeft het Vlaams Parlement de volgende aanbevelingen inzake de juridische verankering van de onholdprocedure:

1. Hanteer het gebruik van de **term** 'tijdelijke handelsbeperkende maatregelen' in plaats van de term 'on hold'.
2. Voorzie in een soliede **verankering in het Wapenhandeldecreet** door middel van een nauwkeurige definitie, omschrijving van de essentiële procedures en het toepassingsgebied van deze maatregelen.
3. Stel **criteria 2, 3, 4 en 7** van het **Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944** centraal bij de beoordeling of een land kan worden onderworpen aan tijdelijke beperkende handelsmaatregelen.
4. Voorzie in de mogelijkheid om de **uitvoer, doorvoer en overbrenging** – met eindgebruik in een land buiten de EU – tijdelijk te beperken.
5. Laat tijdelijke handelsbeperkende maatregelen ten aanzien van een land van eindgebruik gelden voor **alle categorieën van bestemmingen en eindgebruikers** in dat land, met uitzondering van internationale organisaties.
6. Geef een **ruime invulling aan het materieel toepassingsgebied** voor tijdelijke handelsbeperkende maatregelen, namelijk: de producten die opgenomen zijn in de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, ordehandhavingmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie.
7. Handhaaf tijdelijke handelsbeperkende maatregelen gedurende een termijn van **zes maanden**.
8. Neem de **rapportage** over het gebruik en toepassing van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen op in de halfjaarlijkse rapportage over de buitenlandse wapenhandel aan het Vlaams Parlement.

1 Introductie en situering

Op 5 juli 2016 besliste de commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed tijdens haar regeling van de werkzaamheden het advies van het Vlaams Vredesinstituut in te winnen over de mogelijkheden en criteria voor een Vlaams onholdbeleid. De commissie verwacht het advies bij het begin van het nieuwe zittingsjaar, zodat het kan worden betrokken bij een evaluatie van het Wapenhandeldecreet. Met voorliggend advies komt het Vredesinstituut tegemoet aan deze vraag.

In een voorgaand advies wees het Vredesinstituut op de noodzaak de kracht- en kantlijnen van het onholdbeleid te verduidelijken.¹ In wat volgt formuleert het Vredesinstituut aandachtspunten waarmee de decreetgever rekening moet houden bij een juridische verankering van tijdelijke beperkende handelsmaatregelen. In een eerste stap formuleren we enkele algemene aandachtspunten en voordelen van een juridische verankering. In een tweede stap gaan we in op meer specifieke aandachtspunten waarmee rekening moet worden gehouden in dit proces. Onderhavig advies sluit zo dicht mogelijk aan bij de bestaande uitgangspunten, definities en procedures van het Wapenhandeldecreet.

Om haar werkzaamheden te informeren vroeg de commissie het Vredesinstituut ook een *'Europese benchmarkstudie voor wapenexportcontrole in Vlaanderen'* uit te voeren. Het Vlaams Vredesinstituut maakt de resultaten van die studie en het bijhorend advies eind december 2016 over aan de commissie. Dit vormt evenwel geen voorbehoud bij onderhavig advies.

2 Aandachtspunten bij de invoering van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen voor handel in militair materieel, civiele vuurwapens, munitie en ordehandhavingsmateriaal.

In vergelijking met andere wapenexporterende landen van de EU – en zeker in vergelijking met de meeste van onze buurlanden en met het Waalse Gewest – is de Vlaamse export van defensiegerelateerde producten kleinschalig. De rechtstreekse export van deze producten naar gevoelige landen van eindgebruik is bovendien beperkt. Dat neemt niet weg dat de Vlaamse overheid bevoegd is voor controle op de handel in militair materieel. Binnen haar verantwoordelijkheidsbereik heeft de Vlaamse Regering daartoe een onholdbeleid ontwikkeld dat vijf jaar (maart 2011 tot januari 2016) van kracht was.

In de mogelijkheid voorzien om de uitvoer van militair materieel naar bepaalde landen van eindgebruik systematisch te weigeren, is niet vanzelfsprekend. Afspraken in de Europese Unie zijn gebaseerd op de idee van een *level playing field*, waarbij alle exporten van militair materieel volgens dezelfde regels verlopen. Het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944 is het gedeelde referentiekader voor de lidstaten. In de praktijk hanteren lidstaten vaak verschillende – en soms

uiteenlopende – maatstaven. Een onholdbeleid betekent een afwijking van de *level playing field*-idee in Europa. Het Gemeenschappelijk Standpunt schuift namelijk de ‘case-by-case’-beoordeling van vergunningsaanvragen voor de uitvoer van militair materieel als uitgangspunt naar voren.² Tegelijkertijd stelt dit document expliciet dat lidstaten vrij zijn een meer restrictief beleid te hanteren (art. 3). Het Gemeenschappelijk Standpunt sluit tijdelijke handelsbeperkende maatregelen dus niet uit.

Traditioneel worden wapenembargo’s – het verbod militair materieel uit te voeren naar bepaalde landen en/of bepaalde conflictpartijen – ingesteld door internationale instellingen. Vooral de VN-Veilighedsraad, de EU en de OVSE¹ leggen in dit kader bindende embargo’s voor Vlaanderen op. Vanuit het oogpunt van effectiviteit is deze internationale insteek logisch : hoe meer wapenexporterende landen zich scharen achter een embargo, hoe sterker de impact kan zijn.

Desondanks hanteren overheden in bepaalde gevallen eveneens nationale embargo’s om de uitvoer van militair materieel naar bepaalde landen en bepaalde eindgebruikers systematisch te weigeren, zonder een internationale afspraak. Het Verenigd Koninkrijk heeft bijvoorbeeld sinds april 2012 een wapenembargo ingesteld tegen Argentinië met de krijgsmacht als eindgebruiker³, een gevolg van de spanningen rond de Falklandeilanden. In Zweden wordt sinds 2009 alle uitvoer naar Venezuela geschorst naar aanleiding van een vastgestelde niet-toegestane wederuitvoer.⁴ Wanneer een bevoegde overheid landen viseert via beperkende handelsmaatregelen, houdt dat steeds het gevaar van diplomatieke incidenten in. Deze initiatieven tonen echter aan dat unilaterale stellingnames in wapenexportbeleid mogelijk zijn. Ook de Vlaamse Regering heeft de voorbij vijf jaar stelling genomen in haar wapenexportcontrolebeleid.

2.1 Een chronologisch overzicht van het Vlaamse onholdbeleid

Het onholdbeleid werd in maart 2011 ingevoerd door de toenmalige bevoegde minister, als reactie op de gebeurtenissen tijdens de Arabische Lente. Dit beleid was gebaseerd op een lijst van landen waarvoor vergunningsaanvragen voor de uitvoer van defensiegoederen niet zouden worden goedgekeurd.

Deze onholdmaatregel bleek een dynamisch gegeven. Aanvankelijk werden geen vergunningen meer toegestaan voor een eerder brede waaier van gevoelige landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika⁵ waartegen geen multilaterale beperkende maatregelen – wapenembargo’s – werden genomen.⁶ Aan de betrokken bedrijven werd gevraagd om lopende vergunningen voor wapenexport bestemd voor deze landen terug te sturen naar de dienst Controle Strategische Goederen (dCSG).

ⁱ De OVSE kan enkel niet-bindende embargo’s opleggen en haar leden vragen deze te implementeren. De Vlaamse decreetgever heeft in het Wapenhandeldecreet (art. 26 paragraaf 2 2e lid) bepaald dat vergunningsaanvragen worden geweigerd indien nodig om een wapenembargo van de OVSE te doen naleven. Op deze wijze heeft Vlaanderen de OVSE embargo’s wettelijk bindend gemaakt voor zichzelf.

Al snel werd de onholdmaatregel beperkt tot een kleine groep landen in de Arabische wereld. Afhankelijk van de situatie werden landen aan de onholdlijst toegevoegd of geschrapt. In 2015 gold deze beleidsmaatregel nog voor Bahrein, Egypte, Syrië en Jemen. Aanpassingen aan deze lijst gebeurden op basis van regelmatige updates door de bevoegde dienst op verzoek van de bevoegde minister.⁷

Naar aanleiding van een toegekende vergunning voor uitvoer naar Syrië in de zomer van 2015 preciseerde de minister-president dat de onholdlijst enkel geldt voor leveringen aan de overheid en overheidsorganen in die landen, en dus niet voor leveringen aan privébedrijven in het land in kwestie. Op basis van deze aanvulling riep het Vlaams Vredesinstituut in haar advies bij het jaarverslag van de Vlaamse regering 2014 reeds op om meer duidelijkheid in dit onholdbeleid te scheppen.⁸

Begin 2016 werd het onholdbeleid opnieuw het onderwerp van een parlementair debat, nu naar aanleiding van de vraag om Saoedi-Arabië op deze lijst te plaatsen. Tijdens deze discussie argumenteerde de huidige minister-president dat een expliciete decretale basis voor een onholdprocedure ontbreekt in het Wapenhandeldecreet en dat de onholdlijst bijgevolg niet rechtsgeldig is. Deze inschatting vormde het de facto einde van het onholdbeleid.

In de nasleep van deze discussies nam het Vlaams Parlement een resolutie aan waarin het zich voorneemt in het komende optimalisatietraject van het Wapenhandeldecreet in een juridische verankering van het onholdbeleid te voorzien. In de resolutie van 9 maart 2016 *betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio, "neemt [het Parlement] zich voor om, (...) bijzondere aandacht te besteden aan de situatie van export van militaire goederen en ander voor militair gebruik dienstig materiaal naar de specifieke categorie van landen waartegen geen internationaal embargo is uitgevaardigd, maar waar de mensenrechten op flagrante wijze worden geschonden of die betrokken zijn bij een gewapend conflict; en wijst erop dat tijdelijke handelsbeperkende maatregelen voor militaire goederen en ander voor militair gebruik dienstig materiaal naar dergelijke landen juridisch moeten worden verankerd"*.⁹ Resoluties over het onholdbeleid ingediend door oppositiepartijen vonden geen meerderheid in het Vlaams Parlement, maar de door de meerderheid goedgekeurde resolutie van 9 maart 2016 en de door de oppositie ingediende resolutie maken duidelijk dat een breed politiek draagvlak bestaat voor een juridische verankering van de onholdprocedure.¹⁰

2.2 Algemene uitgangspunten voor een juridische verankering

Een eerste uitgangspunt is dat, in navolging van de voormelde resolutie van het Vlaams parlement, de decreetgever de term **'tijdelijke handelsbeperkende maatregelen'** hanteert in plaats van 'on hold'. Dit om drie redenen.

1. Ten eerste sluit deze term dichter aan bij de recentste invulling van de 'on hold'-maatregel: die evolueerde de voorbije jaren van een aanvankelijke tijdelijke niet-behandeling van een vergunningsaanvraag, naar de systematische weigering van aanvragen.

2. Daarnaast is 'on hold' als gevolg van de voorbije parlementaire discussies een sterk beladen term geworden.
3. Ten derde is 'tijdelijke handelsbeperkende maatregelen' een juridisch correctere terminologie, die aansluit bij andere beperkende maatregelen die de Vlaamse regering kan nemen op basis van het Wapenhandeldecreet, zoals (1) de schorsing, intrekking en beperking van vergunningen, machtigingen, certificaten, voorlopige adviezen en schriftelijke bevestigingen (titel 4 Wapenhandeldecreet) en (2) de tijdelijke uitsluiting van aanvragers (titel 5 Wapenhandeldecreet). Via een nieuw te creëren titel 6 'tijdelijke handelsbeperkende maatregelen' zou dit aspect decretaal verankerd kunnen worden.

De oorspronkelijke onholdlijst vindt zijn oorsprong in de nasleep van de Arabische Lente, en de bovenstaande resolutie verwijst ook naar de gebeurtenissen in het Midden-Oosten. Toch moet als tweede punt benadrukt dat een juridische verankering van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen een bredere insteek heeft dan enkel de genoemde regio's. Zo stond bijvoorbeeld ook Oekraïne op de onholdlijst. Tijdelijke handelsbeperkende maatregelen bieden de mogelijkheid een politieke reactie te geven naar aanleiding van onrustwekkende gebeurtenissen **waar ook ter wereld**.

Een derde aandachtspunt is dat een juridisch verankerde tijdelijke handelsbeperkende maatregel een instrument is dat snel en efficiënt kan worden ingezet door de Vlaamse regering, maar dat **in essentie een afwijking is en blijft van de normale procedure** waarbij aanvragen in beginsel op een *case-by-case* benadering worden beoordeeld. De beslissing tijdelijk over te gaan tot systematische weigeringen van aanvragen naar een bepaald land is daarom steeds een afwijking van de norm.

Een juridische verankering van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen in het Wapenhandeldecreet biedt **drie belangrijke voordelen** in vergelijking met de huidige/vroegere praktijk van de 'on-hold'-lijst als een zuiver beleidsmatig instrument zonder expliciete juridische basis:

- (1) het biedt een **kader met criteria en afbakeningen** waarnaar de Vlaamse regering zich in het wapenexportcontrolebeleid moet schikken;
- (2) voorzien in tijdelijke handelsbeperkende maatregelen voor bepaalde bestemmingen en/of bestemmingen vormt een **belangrijk politiek signaal** en kan daarom een belangrijk instrument in het Vlaamse buitenlands beleid vormen;
- (3) het leidt tot een meer **duidelijke en sterkere positie in discussies binnen de Europese Werkgroep export van conventionele wapens (COARM)** over het beleid van de verschillende EU-lidstaten op vlak van wapenexport naar bepaalde gevoelige bestemmingen.

2.3 Aandachtspunten bij de juridische invulling van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen

Voor de concrete invulling en de bijhorende modaliteiten van de juridische verankering schuift het Vredesinstituut de volgende aandachtspunten naar voren, die we in dit advies achtereenvolgens behandelen:

- (1) de keuze voor het type wetgeving
- (2) de criteria op basis waarvan bestemmingen/bestemmelingen onderworpen kunnen worden aan tijdelijke handelsbeperkende maatregelen
- (3) het toepassingsgebied van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen
- (4) de rapportage over het gebruik van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen
- (5) de rol van het Vlaams parlement in deze context.

2.3.1 Aandacht voor de keuze van het type wetgeving

Op de eerste plaats rijst de vraag via welke formeel-juridische instrumenten tijdelijke handelsbeperkende maatregelen het best vorm kunnen krijgen. Moet dat gepaard te gaan met wijzigingen in het Wapenhandeldecreet en/of Wapenhandelbesluit, of volstaat een uitwerking via administratieve richtlijnen?

In dit kader volgens we adviezen van de **Raad van State** bij verschillende voorstellen van decreet. De Raad van State adviseerde het legaliteitsbeginsel te respecteren en niet in een algemene delegatie van bevoegdheden aan de uitvoerende macht te voorzien. In een advies bij een eerder voorstel van decreet tot wijziging van de federale wapenhandelwet van 1991 stelde de Raad van State bijvoorbeeld expliciet dat *“de essentiële elementen van de regeling door de decreetgever zelf [moeten] worden geregeld”*.¹¹

Ook het **Arbitragehof** (nu het Grondwettelijk Hof) oordeelde, zich beroepend op artikels 17, 20 en 78 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 gelijkaardig dat *“overeenkomstig de beginselen die de verhouding tussen de wetgevende en de uitvoerende macht regelen, dienen de essentiële beleidskeuzen door de wetgevende vergadering te worden vastgesteld. De nadere uitwerking daarvan mag aan de uitvoerende macht worden overgelaten.”*¹² Onder de elementen die expliciet via decretale weg moeten worden gereguleerd, verstaat de Raad van State aspecten als essentiële procedures, algemene toekennings- en gebruiksvoorwaarden van vergunningen, bijzondere voorwaarden voor toekenning en gebruik van vergunningen en de bijzondere en uitzonderlijke omstandigheden die de intrekking of een schorsing van een lopende vergunning kunnen wettigen.¹³

Met betrekking tot ‘tijdelijke handelsbeperkende maatregelen’ beveelt het Vredesinstituut daarom aan in het Wapenhandeldecreet de volgende elementen op te nemen:

- *een definitie van ‘tijdelijke handelsbeperkende maatregelen’ (in artikel 2);*
- *de mogelijkheid voor de bevoegde minister om dergelijke maatregelen op te leggen;*
- *de criteria die hiervoor in aanmerking komen;*
- *het toepassingsgebied van dit type maatregelen.*

In het Wapenhandelbesluit kunnen de specifieke uitvoeringsmodaliteiten verder worden uitgewerkt. Via administratieve besluiten kan de lijst met landen worden aangepast en bekendgemaakt als richtlijn voor de bevoegde dienst.

2.3.2 Aandacht voor de criteria op basis waarvan tijdelijke handelsbeperkende maatregelen kunnen worden opgelegd aan bepaalde landen

Een belangrijke overweging heeft betrekking op de criteria op basis waarvan de uitvoer naar bepaalde bestemmingen en/of bestemmingen kan worden onderworpen aan deze tijdelijk beperkende handelsmaatregelen. In het advies bij het jaarverslag buitenlandse wapenhandel 2014 stelde het Vredesinstituut reeds voor dat “overwegingen inzake **conflictpreventie** zoals ook opgenomen in de criteria van het Europese Gemeenschappelijk standpunt ter zake, hierbij bijzondere aandacht verdienen: de mensenrechtensituatie, het risico op interne conflicten, de handhaving van de regionale stabiliteit en het gevaar voor afwending of ongewenste wederuitvoer.” Deze criteria zijn eveneens pertinent bij een reactie op een escalerende of reeds gescaleerde situatie waarover de Vlaamse Regering een politiek signaal zou willen geven. De aandacht moet gaan naar de combinatie van de ernst en de systematiek van de schendingen van deze criteria.

*Het Vredesinstituut beveelt aan om **criteria 2, 3, 4 en 7 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944 centraal te stellen** bij de beoordeling of een land kan worden onderworpen aan tijdelijke beperkende handelsmaatregelen. Concreet verwijzen deze criteria naar:*

- *criterium 2: eerbiediging mensenrechten in land van eindgebruik en de naleving van het internationaal humanitair recht;*
- *criterium 3: interne situatie in land van eindgebruik ten gevolge van spanningen of gewapende conflicten;*
- *criterium 4: handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de ontvangende regio;*
- *criterium 7: gevaar of ongewenste afwending of ongewenste wederuitvoer.*

2.3.3 Aandacht voor het toepassingsgebied van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen

Een tweede aspect dat de decreetgever moet regelen is het toepassingsgebied van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen. Er zijn vier elementen die aandacht verdienen:

- het type transacties
- het type bestemming en/of eindgebruiker
- het materieel toepassingsgebied
- timing of duur van de maatregelen

2.3.3.1 Het type transacties waarop tijdelijke handelsbeperkende maatregelen van toepassing kunnen zijn

De finaliteit van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen is om de levering van militair materieel, civiele vuurwapens, munitie en ordehandhavingmateriaal aan een gevisieerd land van eindgebruik te verhinderen. Daarbij zijn verschillende transactietypes relevant:

1. ***Uitvoer naar het geïmporteerde land van eindgebruik.***
Als de decreetgever voorziet in de mogelijkheid om tijdelijke handelsbeperkende maatregelen te treffen, zal zeker een rechtstreekse uitvoer naar het geïmporteerde land onder de maatregelen vallen.
2. ***Doorvoer naar het geïmporteerde land van eindgebruik over het grondgebied van het Vlaams Gewest.***
Aangezien producten ook via het Vlaams Gewest in een geïmporteerde land terecht kunnen komen, is het aangewezen dat ook ‘doorvoer’ onder het toepassingsgebied van deze tijdelijke handelsbeperkende maatregelen valt.
3. ***Overbrenging binnen de grenzen van de EU met eindgebruik in het geïmporteerde land van eindgebruik buiten de EU.***
Bij intra-EU-overbrenging is er een spanning tussen het wederzijds vertrouwen in het exportcontrolebeleid van de andere EU-lidstaten en de realiteit van uiteenlopende praktijken op dit vlak. Uiteraard maken overbrengingen waarbij de (laatst gekende) eindgebruiker zich binnen de EU bevindt, niet het voorwerp uit van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen. Maar als bij de indiening van de vergunningsaanvraag bekend is dat de effectieve eindgebruiker of het land van eindgebruik onderworpen is aan tijdelijke handelsbeperkende maatregelen, is het aangewezen ook overbrengingen onder het toepassingsgebied van deze beperkende maatregelen te plaatsen. Dat sluit aan bij het uitgangspunt van het Wapenhandeldecreet bij, waarbij in dit tweede geval (overbrenging met gekend extra-EU eindgebruik op moment van vergunningsaanvraag) telkens een inhoudelijke toetsing gebeurt op basis van de beoordelingscriteria in artikel 26 en 28 van het decreet.

Het Vlaams Vredesinstituut beveelt aan in de mogelijkheid te voorzien om de uitvoer, doorvoer en overbrenging – binnen de EU met eindgebruik in een land buiten de EU – tijdelijk te beperken voor een geïmporteerde land van eindgebruik of voor geïmporteerde bestemmingen en eindgebruikers buiten de EU.

2.3.3.2 Het type bestemming of eindgebruiker waaraan tijdelijke handelsbeperkende maatregelen kunnen worden opgelegd

De categorie waartoe de bestemming of eindgebruiker behoort, vormt een tweede aandachtspunt.

Tijdens de discussie over de uitvoer van tweedehands graafmachines – aangepast voor militair gebruik en bijgevolg vergunningsplichtig – naar Syrië in 2015, stelde de minister-president dat het toenmalige onholdbeleid enkel van toepassing was op overheidsinstanties of de krijgsmacht van dat land.¹⁴ Bij de juridische uitwerking van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen moet daarom expliciet worden nagedacht over de reikwijdte van deze procedure op het vlak van bestemmingen of eindgebruikers. De Vlaamse overheid maakt een onderscheid tussen acht categorieën: ‘overheid’, ‘krijgsmacht’, ‘defensiegerelateerde industrie’, ‘industrie’, ‘handelaar’, ‘particulier’, ‘internationale organisatie’ en ‘andere’. In het geval de regering een politiek signaal wil geven ten aanzien van een land dat ook effectief implementeerbaar beoogt

te zijn, is het onderscheid tussen de verschillende categorieën van weinig belang. Enkel voor internationale organisaties dient een uitzondering gemaakt.

Het Vredesinstituut beveelt daarom aan dat tijdelijke handelsbeperkende maatregelen ten aanzien van een land van eindgebruik gelden voor alle categorieën van bestemmingen of eindgebruikers in dat land, met uitzondering van internationale organisaties.

2.3.3.3 Materieel toepassingsgebied van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen

Een derde element is het materieel toepassingsgebied van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen. Met andere woorden: van welke goederen kan door toepassing van een tijdelijke handelsbeperkende maatregel de uitvoer/doorvoer/overbrenging worden geweigerd? Afgewerkte producten zoals wapens, civiele vuurwapens, munitie en ordehandhavingsmateriaal zijn onmiddellijk inzetbaar en moeten dus onder de maatregel vallen. Daarnaast moeten ook onderdelen bijzondere aandacht te krijgen, gezien het grote aandeel van dergelijke producten in de Vlaamse uitvoer en overbrenging van defensieproducten.

Het Vredesinstituut pleit voor een ruime invulling van het materieel toepassingsgebied van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen: alle goederen op de Gemeenschappelijke Militaire Lijst (ML1 – ML22), civiele vuurwapens, munitie en ordehandhavingsmateriaal.

2.3.3.4 Timing of duur van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen

Een andere vraag bij het toepassingsgebied van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen is hoe lang een land eraan onderworpen kan blijven, en op basis van welke overwegingen vergunningsaanvragen voor een land niet langer systematisch worden geweigerd, maar opnieuw naar een 'case-by-case' beoordeling wordt overgeschakeld. Door een welbepaalde termijn te hanteren kan de Vlaamse Regering toe duidelijkheid scheppen ten bij de betrokken industrie en volksvertegenwoordigers. Op het einde van de termijn is een heroverweging aangewezen.

*Het Vredesinstituut beveelt aan tijdelijke handelsbeperkende maatregelen steeds gedurende een termijn van **zes maanden** te handhaven. Vervolgens beoordeelt de Vlaamse Regering de situatie in het betrokken land opnieuw en kan ze besluiten de maatregelen te verlengen.*

2.3.4 Nood aan duidelijke en regelmatige rapportage over het gebruik en de toepassing van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen

Om een adequate parlementaire controle op het gebruik en de toepassing van tijdelijke handelsbeperkende maatregelen mogelijk te maken, moet in de juridische verankering ook aandacht worden besteed aan de wijze waarop de Vlaamse Regering hierover rapporteert. Het Wapenhandeldecreet voorziet in een jaarlijkse en een halfjaarlijkse rapportering aan het Parlement. Tijdelijke handelsbeperkende maatregelen zijn sterk gebonden aan de actualiteit en hebben volgens het instituut best een handhavingstermijn van zes maanden. Daarom is opname in de meest frequente officiële verslaggeving aangewezen.

Het Vredesinstituut beveelt aan de rapportage over het gebruik en toepassing van de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen op te nemen in de halfjaarlijkse rapportage over de buitenlandse wapenhandel aan het Vlaams Parlement.

2.3.5 Opvolging door het Vlaams Parlement

In het kader van de ontwikkeling van het Vlaams buitenlands beleid en vanuit de controlefunctie is het wenselijk de actieve betrokkenheid van het Vlaams Parlement op vlak van het gebruik en toepassing van tijdelijke beperkende handelsmaatregelen te waarborgen. Het Vredesinstituut wijst op het belang van parlementaire controle op de toepassing van deze beperkende maatregelen via de geëigende parlementaire werkzaamheden.

-
- ¹ Vlaams Vredesinstituut (2015), Advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2014 tot 31 december 2014, http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/20151217_advies_jaarverslag_wapenhandel_2014.pdf
 - ² Artikel 1, Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944 van de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie, *Publicatieblad van de Europese Unie*, L335/9, 13 december 2008.
 - ³ <https://www.gov.uk/guidance/current-arms-embargoes-and-other-restrictions>
 - ⁴ ISP, Annual Report 2009, http://www.isp.se/documents/_English/Publications/AR/ISP_AnnualReport2009_web.pdf
 - ⁵ Sinds 2011 stonden Tunesië, Libië, Egypte, Oman, Bahrein, Syrië en Jemen op de 'onholdlijst. Nijs, T. (2015), *De controle op de Vlaamse internationale wapenhandel. Actoren, regels, hete hangijzers en uitdagingen*. Heule: INNI uitgevers, p.185.
 - ⁶ Nijs, T. (2015), *De controle op de Vlaamse internationale wapenhandel. Actoren, regels, hete hangijzers en uitdagingen*. Heule: INNI uitgevers, p.185.
 - ⁷ Nijs, T. (2015), *De controle op de Vlaamse internationale wapenhandel. Actoren, regels, hete hangijzers en uitdagingen*. Heule: INNI uitgevers, p.185.
 - ⁸ Vlaams Vredesinstituut (2015), Advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2014 tot 31 december 2014, http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/20151217_advies_jaarverslag_wapenhandel_2014.pdf
 - ⁹ Van Overmeire, K., Kennes, W., De Croo, H., Van Esbroeck, J., Poschet, J. & Hendrickx, M., Resolutie betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio, zitting 2015-2016 stuk 654-3, Vlaams Parlement, 9 maart 2016.
 - ¹⁰ Soens, T., Turan, G. & Vanbesien, W., Voorstel van resolutie betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië, zitting 2015-2016 stuk 606-1, Vlaams Parlement, 6 januari 2016. Soens, T., Vanbesien, W. & Turan, G., Voorstel van decreet houdende wijziging van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012, wat de on-holdlijst betreft, zitting 2015-2016 stuk 655-1, Vlaams Parlement, 16 februari 2016.
 - ¹¹ Advies van de Raad van State bij het voorstel van decreet van de heren Kris Van Dijk, Jan Loones en Chris Vandenbroeke houdende wijziging van de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, *Parlementaire Stukken*, zitting 2003-2004 stuk 1979/2, Vlaams Parlement, 26 maart 2004, p. 10.
 - ¹² Arbitragehof, Arrest nr. 31/2004, 3 maart 2004, B 5.4.
 - ¹³ Advies van de Raad van State bij het voorstel van decreet van de heren Roland van Goethem, Jan Penris en Karim Van Overmeire houdende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, *Parlementaire Stukken*, Vlaams Parlement 2007-2008, stuk 1555/2, 10 juli 2008, 10-11.
 - ¹⁴ Kennes, W., vraag om uitleg 3094 tot minister-president G. Bourgeois, *Handelingen Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed*, zitting 2015-2016, Vlaams Parlement, 20 oktober 2015; Soens, T., vraag om uitleg 3091 tot minister-president G. Bourgeois, *Handelingen Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed*, zitting 2015-2016, Vlaams Parlement, 20 oktober 2015.